

Ameliyathane Çalışanlarının Hasta Güvenliği Tutumuna İlişkin Türkiye’de Yayınlanan Lisansüstü Tezler Üzerine Bir Değerlendirme

*****

An Evaluation On Undergraduate Thesis Published In Turkey On The Attitudes Of Healthcare Professionals Working In The Operating Room Regarding Patient Safety

Makale Türü: Derleme

Ali ARSLANOĞLU¹, Mesude ARSLAN KABADAYI²

Özet

Giriş: Ameliyathaneler karmaşık yapıları nedeniyle birçok hasta güvenliğini etkileyecek birçok faktörü içinde barındırmaktadır. Bu nedenle hasta güvenliği kültürünün ameliyathane çalışanları tarafından bilinmesi ve benimsenmesi gerekmektedir. Ameliyathane çalışanlarının hasta güvenliği tutumuna ilişkin yapılan çalışmalar sınırlı olmakla birlikte yapılan çalışmalar çalışanlarının hasta güvenliği tutumlarının yüksek olmadığını göstermiştir. **Amaç:** Araştırma, 2010-2021 yılları arasında ameliyathane çalışanlarının hasta güvenliğine ilişkin tutumu konusunda Türkiye’de yayınlanmış olan lisansüstü tezlerin incelenmesi ve sonuçların değerlendirilmesini amaçlanmaktadır. **Yöntem:** Bu araştırma, sağlık sektöründe, ameliyathanede çalışan personellerin hasta güvenliğine ilişkin tutumuna yönelik, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi veri tabanında ilgili konunun ele alındığı tezlerin değerlendirilmesiyle, oransal analiz yapılarak genel bir sonuç çıkarmak amacıyla yapılmış ve ‘‘sistematiik derleme’’ türünde planlanmıştır. 2022 Nisan ayında yapılan taramada 2010-2021 yılları arasında YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında Türkçe yayınlanan tezlerden ‘‘Ameliyathane’’ ve ‘‘Hasta Güvenliği’’ terimleri ile yapılan tarama sonucunda ulaşılan 17 tez içerisinde ‘‘hasta güvenliği tutumu’’ konusunu ele alan tezler incelenmiştir. Belirlenen konuyu kapsayan 7 tez bulunmuş ve çalışmaya dahil edilmiştir. Araştırmacı tarafından excel ortamında bir form hazırlanmış ve formda oluşturulan başlıklara veriler kaydedilmiştir. Forma kaydedilen verilerin analizleri sayı ve oran olarak tablolarda gösterilmiştir. Tezlerin içeriklerine göre de analizleri yapılmıştır. **Bulgular:** Araştırmanın sonucunda, 7 lisansüstü teze ulaşılmış olup bu tezlerden 1’i doktora, 6’sı yüksek lisans tezi olduğu ve hepsinin ‘‘izinli/ulaşılabilir’’ olduğu görülmüştür. Çalışmanın evrenini oluşturan 7 tezden 3’ü devlet, 4’i de vakıf üniversitelerinde yazılmıştır. **Sonuç:** Araştırma kapsamında tezlerin sonuçları incelendiğinde ameliyathane çalışan personellerin hasta güvenliği tutumunun orta-düşük düzeyde olduğu görülmüştür. Güvenlik Tutumları Ölçeği sonucunun 49.00-76.72 aralığında olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ameliyathane, Hasta Güvenliği, Lisansüstü Tezler.

Summary

Introduction: There are many factors that will affect patient safety in operating rooms. Although studies on the attitudes of operating room staff towards patient safety are limited, studies have shown that the attitudes of operating room staff towards patient safety are not high. **Aim:** To examine and evaluate the results of the master's theses on the patient safety attitude of the operating room personnel published in Turkey between the years 2010-2021. **Methods:** The data were collected by scanning the theses published in Turkish in the database of YÖK National Thesis Center. The theses on "attitude towards patient safety" out of 17 theses obtained as a result of scanning with the terms "Operating Room" and "Patient Safety" were examined. 7 theses covering the determined subject were found and included in the study. A form was prepared by the researcher in excel and the data were recorded in the titles created in the form. The data recorded in the form are presented in tables as percentages and numbers. The topics covered by the theses were examined and analyzed according to their content. **Results:** As a result of the research, 7 master's theses were obtained, and it was determined that 1 of these theses was a doctoral thesis, 6 of them was a master's thesis, and all of them were "on leave / accessible". 3 of the theses were written at state universities and 4 of them were written at foundation universities. **Conclusion:** When the results of the theses were examined within the scope of the research, it was seen that the attitude of the operating room personnel towards patient safety was at a medium-low level.

Keywords: Operating Room, Patient Safety, Graduate Theses.

GİRİŞ

Ameliyathaneler, yüksek düzeyde cerrahi teknik ve teknolojik uygulamalarının kullanıldığı, bilgilerin teorik ve pratik uygulamaya yansıtıldığı, ekip üyelerinin multidisipliner bir şekilde çalıştığı, ekip çalışmasıyla alınan kararların hızlı ve doğru yöntemlerle uygulandığı, kompleks, dinamik ve yüksek verimlilik gerektiren alanlardır. Ameliyathanelerin karmaşık yapıları, günlük vaka sayısının fazla ve sirkülasyonun yoğun olması, vardiyalı çalışma sistemi bulunması, hizmet sunumunda birçok meslek grubunu barındırması ve ekip çalışması gerektirmesi sonucu kişiler arası çatışmaya sebep olabilecek risklerin ve stresin fazlaca yaşandığı ortamlar olması nedeniyle hasta güvenliğini etkileyecek birçok faktörü içinde barındırmaktadır (1-5).

İnsan faktörünün ön planda olduğu sağlık kurumlarında, kaliteli hizmet sunumunun en önemli göstergesi hasta güvenliğinin

sağlanmasıdır. Hasta güvenliği kavramı "hastalara olan zararın önlenmesi" ve "sağlık hizmetleri sunumundan kaynaklı oluşan hataların azaltılması ve önlenmesi" olarak çeşitli şekillerde tanımlandığı görülmektedir. (6).

Ameliyathane ortamının karmaşık yapısı ve gürültüsü, ekip üyelerinde dikkat dağılmasına neden olmaktadır. Böylelikle de istenmeyen hataların (hatalı ilaç, hatalı sayım, hatalı uygulama, yanlış prosedür, yanlış taraf vb.) yaşanması kaçınılmazdır (5). Ameliyathanede yaşanan hasta güvenliği kapsamında istenmeyen olay konuları arasında; hatalı hasta kimliklendirmesi, hastaya uygulanan yanlış cerrahi girişimler, ilaç hataları, organ nakli sürecinde oluşan hatalar, transfüzyon hataları, cerrahi alan enfeksiyonları, koter yanıkları, hasta içerisinde

yabancı cisim unutulması, hasta pozisyonuna bağlı düşmeler yer almaktadır (5,16).

Ameliyathanelerde hasta güvenliği kültürünün gelişmesi için yönetimin desteği olmazsa olmazdır. Destekleyici ve suçlayıcı olmayan liderlik yaklaşımının benimsenmesi, ekip çalışması, uygun çalışma koşullarının oluşturulması, çevre güvenliğinin sağlanması, yazılı dokümanlarla işleyişin uyumlu olması, raporlama sisteminin oluşturulması ve geri

1.YÖNTEM

Bu çalışma, sağlık sektöründe, ameliyathanede çalışan personellerin hasta güvenliğine ilişkin tutumuna yönelik, YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında ilgili konunun ele alındığı tezlerin değerlendirilmesiyle, oransal analiz yapılarak genel bir sonuç çıkarmak amacıyla yapılmış ve ‘‘sistemik derleme’’ türünde planlanmıştır. 2022 Nisan ayında yapılan taramada 2010-2021 yılları arasında YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında Türkçe yayınlanan tezlerden ‘‘Ameliyathane’’ ve ‘‘Hasta Güvenliği’’ terimleri ile yapılan tarama sonucunda ulaşılan 17 tez içerisinde ‘‘hasta güvenliği tutumu’’ konusunu ele alan tezler incelenmiştir. Belirlenen konuyu kapsayan 7 tez bulunmuş ve çalışmaya dahil edilmiştir. Araştırmacı tarafından excel ortamında bir form hazırlanmış ve formda oluşturulan başlıklara veriler kaydedilmiştir. Forma kaydedilen verilerin analizleri sayı ve oran olarak tablolarda gösterilmiştir. Tezlerin içeriklerine göre de analizleri yapılmıştır.

bildirimlerde bulunulması, hatalardan ders alınması, hasta güvenliğine yönelik düzenli eğitim programlarının oluşturulması, çalışanların katılım sağlanması, güven temelli açık ve etkili bir iletişim ortamının oluşturulması gereklidir (2, 6-9). Bu kapsamda bu çalışma, ameliyathane çalışanlarının hasta güvenliği tutumuna ilişkin 2010-2021 yılları arasında Türkiye’de yayımlanmış olan lisansüstü tezlerin incelenmesi ve sonuçların değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

1.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın amacı ve konusuna uygun olarak 2010- 2021 yılları arası yayınlanmış lisansüstü tezlere, YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanı kullanılarak ulaşılmıştır. Ameliyathane çalışanlarının hasta güvenliği tutumunu inceleyen toplam 7 lisansüstü tez (yüksek lisans ve doktora) bu çalışmanın örneklemini oluşturmuştur.

1.2. Veri Toplama Araçları

Araştırma yönteminde belirlenen konu içeriği ile uyumlu olan tezler incelenmiştir. Araştırmacılar tarafından tezlerin; ‘‘tez türlerini, yıllarını, tezin çalışıldığı üniversiteleri, çalışma gruplarını, veri toplama tekniklerini, araştırma konularını, kullanılan ölçekleri, örneklem sayıları, tezin amaç ve sonuçlarını’’ kapsayacak şekilde oluşturulmuş excel formu kullanılmıştır.

1.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

YÖK’ün Ulusal Tez Merkezi sayfasındaki ‘‘Gelişmiş Tarama’’ seçeneği kullanılmıştır. ‘‘Aranacak Kelime’’ kısmına ‘‘Ameliyathane

‘ve’ kısmına ‘Hasta Güvenliği’ şeklindeki tarama terimleri kullanılarak 17 tez bulunmuş, ameliyathane çalışanlarının hasta güvenliği tutumunu inceleyen toplam 7 teze ulaşılmıştır. Ulaşılan bu 7 lisansüstü tez çalışmaya dahil edilmiştir. Bu tezlere ilişkin bilgiler, araştırmacılar tarafından oluşturulan excel

2. BULGULAR

Araştırmada, 1’i doktora, 6’sı yüksek lisans tezi olmak üzere toplamda 7 tez değerlendirilmiştir. Deđerlendirilen tezlerin tamamının izinli olduğu görülmüştür. Tüm tezlerde nicel

formuna işlenmiştir. Çalışmada verilere ait bilgiler, yüzde ve sayı olarak tablolarla belirtilmiştir. Tezlerde geçen konulara yönelik içerik analizi yapılmıştır.

yöntemler kullanıldığı görülmüştür. Tez çalışmalarının hepsinde Sexton ve arkadaşları tarafından 2006 yılında geliştirilen Güvenlik Tutumları Ölçeği (GTÖ) kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 1. İncelenen Tezlerin Yayınlandığı Yıl ve Üniversite Türlerine Göre Dağılımı

Devlet Üniversitesi				Vakıf Üniversitesi			
Tezin Yılı	Doktora	Yüksek Lisans	Toplam	Tezin Yılı	Doktora	Yüksek Lisans	Toplam
2010	1	-	1	2010	-	-	-
2011	-	-	-	2011	-	-	-
2012	-	-	-	2012	-	-	-
2013	-	-	-	2013	-	-	-
2014	-	-	-	2014	-	-	-
2015	-	2	2	2015	-	1	1
2016	-	-	-	2016	-	-	-
2017	-	-	-	2017	-	-	-
2018	-	1	1	2018	-	1	1
2019	-	-	-	2019	-	-	-
2020	-	-	-	2020	-	-	-
2021	-	-	-	2021	-	1	1
	1	3	4		-	3	3

Tablo 1 incelendiğinde, 2010- 2021 yılları arasında devlet üniversitelerinde 4, vakıf üniversitelerinde 3 tezin yazıldığı tespit edilmiştir. Devlet üniversitelerinde yazılan 4 tezin 3 tanesinin yüksek lisans, 1 tanesinin doktora tezi olduğu, vakıf üniversitelerinde

yazılan 3 tezin hepsinin yüksek lisans tezi olduğu görülmüştür. Tezlerin çoğunun (n=4) devlet üniversitelerinde yazıldığı görülmüştür. Yazılan tezlerin türleri değerlendirildiğinde, en fazla tez türünün yüksek lisans (n=6) olduğu görülmüştür.

Tablo 2. İncelenen Tezlerin Yayımlandığı Üniversite İsimlerine ve Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Üniversite Adı	Ana Bilim Dalı	Sayı	%
İstanbul Üniversitesi	Hemşirelik Ana Bilim Dalı	1	14.3
Dokuz Eylül Üniversitesi	Hemşirelik Ana Bilim Dalı	1	14.3
Çukurova Üniversitesi	Hemşirelik Ana Bilim Dalı	1	14.3
Ege Üniversitesi	Hemşirelik Ana Bilim Dalı	1	14.3
İstanbul Medipol Üniversitesi	Hemşirelik Ana Bilim Dalı	1	14.3
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi	Sağlık Yönetimi Ana Bilim Dalı	1	14.3
Avrasya Üniversitesi	Hemşirelik Ana Bilim Dalı	1	14.3

Tablo 2 incelendiğinde toplamda 7 üniversitede araştırmannın konusu ile ilgili tezin çalışıldığı görülmüştür. Üniversiteler değerlendirildiğinde her üniversitede birer tez yazıldığı tespit edilmiştir. Tezlerin yazıldığı anabilim dallarına göre incelendiğinde hemşirelik anabilim dalı ve sağlık yönetimi anabilim dalı olmak üzere

sadece 2 anabilim dalında konu ile ilgili tez çalışması yapıldığı tespit edilmiştir. En fazla tezin ise hemşirelik anabilim dalında (n=6, %85,7) yazıldığı tespit edilmiştir. Sağlık Yönetimi anabilim dalında ise bir tane tez yazıldığı görülmüştür.

5

Tablo 3. İncelenen Tezlerin Yapıldığı Hastane Türüne Göre Dağılımı

Kamu (n=5)				Özel (n=1)				Hem Kamu Hem Özel Kurumda Yapılma Sayısı (n=1)	%
Tek Kurumda Yapılma Sayısı	%	Çoklu Kurumda Yapılma Sayısı	%	Tek Kurumda Yapılma Sayısı	%	Çoklu Kurumda Yapılma Sayısı	%		
2	28.6	3	42.8	0	0	1	14.3	1	14.3

Tablo 3 incelendiğinde konu ile ilgili en fazla tez çalışmasının kamu kurumlarında yapıldığı (n=5, %71.4) görülmüştür. Kamu kurumlarında yapılan tezler incelendiğinde % 28.6 'sının tek bir kamu hastanesinde, %42.8 'inin ise birden fazla kamu hastanesinde yapıldığı bulunmuştur. Konu ile ilgili çalışmanın özel kurumlarda

yapılma durumu incelendiğinde sadece bir çalışmanın birden fazla özel kurumlarda yapılmış olduğu hem özel hem de kamu kurumlarında yapılma oranının %14,3 olduğu, tek bir özel kurum da ise çalışmanın yapılmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. İncelenen Tez Çalışmalarının Yapıldığı İllere, Örneklem Büyüklüğüne ve Çalışma Gruplarına Göre Dağılımı

Araştırmanın Yapıldığı İl	Sayı	%
İstanbul	2	28.6
İzmir	2	28.6
Edirne	1	14.3
Trabzon	1	14.3
Adana	1	14.3
Örneklem Büyüklüğü	Sayı	%
0-99	2	28.6
100-199	1	14.3
200-299	3	42.8
300 ve üzeri	1	14.3
Çalışma grubu	Sayı	%
Sağlık çalışanları (cerrah, anestezi uzmanı, hemşire, anestezi uzmanı, anestezi teknisyeni, temizlik personeli, vb.)	5	71.4
Hemşire	2	28.6

Tablo 4 incelendiğinde konu ile ilgili çalışmaların toplam 5 farklı ilde yapıldığı tespit edilmiştir. En fazla tez çalışmasının İstanbul ve İzmir ilinde bulunan (n=2, %28,6) hastanelerde yapıldığı tespit edilmiştir. Diğer illerde ise en az bir tane tez çalışmasının yapıldığı tespit edilmiştir.

Örneklem büyüklüğüne göre değerlendirildiğinde en fazla örneklemin 200-299 kişi aralığında (n=3, % 42.8) yapıldığı, 0-99 kişi aralığında ise (n=2, % 28.6) örneklem büyüklüğü kullanıldığı görülmüştür. Tezlerin

yapıldığı meslek grubuna göre değerlendirildiğinde ameliyathanede çalışan tüm sağlık çalışanları (n=5, % 71.4) ile ve sadece hemşire meslek grubu (n=2, %28.6) ile yapıldığı görülmüştür.

. Yazar/ Yıl	Araştırma Amacı	Örneklem Büyüklüğü	İstatistiksel Analiz	Araştırmanın Hipotezi/Sorular	Araştırma Sonucu
Neslişah Aysel Sarı / 2021	Ameliyathanelerde hasta güvenliğinin irdelenmesi ve ameliyathane çalışanlarının hasta güvenliğine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesidir.	140 ameliyathane çalışanı	T testi, ANOVA, Pearson korelasyon testi, Kruskal- Wallis ve Tukey testi	H1: Güvenlik tutum ölçeği boyutları bağlamında katılımcıların cinsiyetine göre farklılık vardır. H2: Güvenlik tutum ölçeği boyutları bağlamında katılımcıların medeni durumları bakımından farklılık vardır H3: Güvenlik tutum ölçeği boyutları açısından katılımcıların çocuğunun olup olmamasına göre farklılık vardır. H4: Güvenlik tutum ölçeği boyutları açısından katılımcıların İş yerindeki pozisyonuna göre farklılık vardır. H5: Güvenlik tutum ölçeği boyutları açısından katılımcıların Çalışma Saatlerine göre farklılık vardır. H6: Güvenlik tutum ölçeği boyutları açısından katılımcıların Ameliyathanede kendi isteği ile çalışıp çalışmadığı değişkenine göre farklılık vardır. H7: Güvenlik tutum ölçeği boyutları açısından katılımcıların yeterince dinlenip dinlenemediğine göre farklılık vardır. H8: Güvenlik tutum ölçeği boyutları açısından katılımcılar için oryantasyon programı yapılıp yapılmadığına göre farklılık vardır. H9: Güvenlik tutum ölçeği boyutları açısından katılımcıların Kurumlarında düzenli olarak hizmet içi eğitim programları yapılıp yapılmadığına göre farklılık vardır.	Araştırma hipotezlerinden 9 tanesi ret edilmiştir. Araştırma hipotezlerinden 13 tanesi kısmen kabul ve 1 tanesi kabul edilmiştir. Araştırma sonucunda 23. hipotez maddesi kabul edilmiştir. Araştırma sonucunda 1, 2, 3, 10, 12, 13, 15, 17 ve 18. hipotez maddeleri red edilmiştir. Araştırma sonucunda 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 14, 16, 19, 20, 21 ve 22. hipotez maddeleri kısmen kabul edilmiştir.

				H10: Güvenlik tutum ölçeği boyutları açısından katılımcıların hizmet içi eğitim programlarında katılımcıların gereksinimlerinin dikkate alınıp alınmadığına göre farklılık vardır. H11: Güvenlik tutum ölçeği boyutları açısından ameliyathanede jeneratör olup olmadığına göre farklılık vardır. H12: Güvenlik tutum ölçeği boyutları açısından bir ameliyathanede derlenme ünitesi olup olmadığına göre farklılık vardır. H13: Güvenlik tutum ölçeği boyutları açısından katılımcıların Hasta güvenliği konusunda eğitim programına katılıp katılmadığına göre farklılık vardır. H14: Güvenlik tutum ölçeği boyutları bağlamında katılımcıların eğitim düzeyleri bakımından göre farklılık vardır. H15: Güvenlik tutum ölçeği boyutları açısından ameliyat odalarının kapıları elektronik olup olmadığına göre tutumlarda farklılık vardır. H16: Güvenlik tutum ölçeği boyutları açısından ameliyat odası ısı değerine göre tutumlarda farklılık vardır. H17: Güvenlik tutum ölçeği boyutları açısından ameliyat oda nemi ortalama değerine göre tutumlarda farklılık vardır. H18: Hasta kimlik bilgilerinin tanımlanması ve doğrulanması ile Güvenlik tutum ölçeği boyutları arasındaki ilişki anlamlıdır. H19: İlaç güvenliğinin sağlanması ile Güvenlik tutum ölçeği boyutları arasındaki ilişki anlamlıdır.	

				H20: Cerrahi güvenliğinin sağlanması ile Güvenlik tutum ölçeği boyutları arasındaki ilişki anlamlıdır. H21: Hasta düşmelerinin önlenmesi ile Güvenlik tutum ölçeği boyutları arasındaki ilişki anlamlıdır. H22: Engelli hastalara yönelik düzenlemelerin yapılması ile Güvenlik tutum ölçeği boyutları arasındaki ilişki anlamlıdır. H23: Enfeksiyona bağlı sağlık bakım risklerinin önlenmesi ile Güvenlik tutum ölçeği boyutları arasındaki ilişki anlamlıdır.	
Gözde Özlem Usta/2018	Ameliyathane hemşirelerinin hasta güvenliğine yönelik tutumları ve hemşirelerin hasta güvenliğine yönelik tutumlarını etkileyen etkenlerin belirlenmesidir.	57 ameliyathane hemşiresi	Tek yönlü varyans analizi, korelasyon analizi, iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testi,	H1: Ameliyathanede çalışan hemşirelerin hata bildirim sistemini etkin kullanmaları ile güvenlik tutum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. H2: Hata raporlamada yönetimin desteğini alan ameliyathane hemşireleriyle güvenlik tutum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. H3: Uyum eğitimi almayan ameliyathane hemşireleri ile güvenlik tutumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.	Ameliyathane hemşirelerinin hasta güvenliği tutumları sonucunun orta düzeyde olduğu bulunmuştur. Güvenlik raporlama sistemini etkin kullanan ameliyathane hemşirelerinin güvenlik raporlama sistemini etkin kullanmayan hemşirelere göre, bir olumsuz hatayı bildirdiklerinde yönetimin kendilerini desteklediğini düşünen hemşirelerin düşünmeyen hemşirelere göre Güvenlik Tutum Ölçeği puan ortalamalarının daha yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Güvenlik Tutum Ölçeği alt boyutları değerlendirildiğinde ise en düşük puan ortalamasının yönetimle ilişkili düşünceler, en yüksek puan ortalamasının ise stres seviyesinin belirlenmesi olduğu bulunmuştur.

Birgöl Belgin/2018	Ameliyathane çalışanlarının hasta güvenliği tutumlarının incelenmesidir.	254 ameliyathane çalışanı	Mann-Whitney U test, Kruskal-Wallis H test, Bonferroni düzeltmesi, Spearman korelasyon katsayısı	Hipotez ya da soru yoktur.	Çalışanların Güvenlik Tutum Ölçeği toplam puan ortalamaları 49.58±12.67 olarak bulunmuştur. Ölçeğin alt boyut puan ortalamaları; iş memnuniyeti; 59.82±22.41 ekip işbirliği; 58.52±13.63 çalışma koşulları; 51.35±25.01 yönetimle ilgili düşünceler ; 44.35±22.99 stres seviyesinin belirlenmesi; 36.83±16.14 güvenli ortam; 50.97±15.21 olarak bulunmuştur. Çalışma sonucunda ameliyathanede çalışanlarda hasta güvenliği tutum düzeylerinin orta seviyede olduğu tespit edilmiştir.
Fatma Susam Özsayın/ 2015	Ameliyathane çalışanlarının hasta güvenliği tutumlarını değerlendirmektir.	200 ameliyathane çalışanı	ANOVA testi, t testi, Mann Whitney U Testi, Kruskall Wallis H Testi,	H1: Ameliyathane çalışanlarının hasta güvenliği tutumları arasında fark vardır. H2: Çalışanların demografik özellikleri açısından hasta güvenliği tutum puanları arasında fark vardır. H3: Ameliyathane çalışanlarının hasta güvenliği tutumlarını etkileyen etkenler vardır.	Ameliyathane çalışanlarının sosyodemografik özellikleri ile güvenlik tutum düzeyleri karşılaştırılması yapıldığında; 6-10 yıl ve 11 yıl ve daha fazla tecrübesi bulunanlar, yalnızca gündüz mesaisi ve kendi isteğiyle çalışan ile haftada ortalama 40 saat çalışanların ve kurumda çalışmaya başladıklarında uyum eğitimine katılanlar ile kurum birim içi eğitim programlarına katılım sağlayanların güvenlik tutumları ölçeği puan ortalamalarının yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Ayrıca aralarındaki farkın ise anlamlı olduğu belirlenmiştir. Çalışanlar kendi meslektaşları ile değerlendirildiğinde diğer ekip üyeleri ile daha iyi iletişim ve işbirliği içinde oldukları tespit edilmiştir.

Pınar Ongün/ 2015	Ameliyathanede çalışan personellerin hasta güvenliğine yönelik tutumlarını ve tutumlarını etkileyen etkenleri belirlemektir.	477 ameliyathane çalışanı	Tek yönlü varyans analizi, t testi, scheffle analizi ve çoklu regresyon analizi	1. Ameliyathanede çalışan personellerin hasta güvenliğine yönelik tutumları nasıldır? 2. Ameliyathanede çalışan personellerin hasta güvenliğine yönelik tutumlarını etkileyen etkenler nelerdir?	Ameliyathanede çalışan personellerin hasta güvenliği tutumlarının orta düzeyde olduğu bulunmuştur. Ameliyathanede çalışan personellerin hasta güvenliği tutum düzeyini etkileyen durumlar değerlendirildiğinde ekip iş birliği alt boyutunun en yüksek puanı aldığı, stres seviyesinin belirlenmesi alt boyutunun ise en düşük puanı aldığı görülmüştür. Ameliyathane çalışanların güvenlik tutumlarını yaş, uyum eğitimi, dinlenme olanağı, birim içi eğitim, meslekte, kurumda ve birimdeki çalışma süreleri ile hasta güvenliği konusunda eğitim alma durumlarının etkilediği bulunmuştur. Regresyon analizinde; yaş, erkek cinsiyet ve hasta güvenliği eğitimi alma durumlarının çalışanların güvenlik tutumlarını %15,4 açıkladığı bulunmuştur. Çalışmada en önemli değişkenin hasta 11 güvenliği eğitimi alma durumu olduğu bulunmuştur. Hasta güvenliği eğitimi almış olma durumunun çalışanların tutumlarını belirleyen en önemli faktörün olduğu görülmüştür. Ameliyathanede çalışan personellerin güvenlik tutumlarının orta düzey olarak bulunmuştur.

Senem Türk /2015	Ameliyathanelerde çalışan hemşirelerin hasta güvenliğine ilişkin tutumlarının belirlenmesidir.	67 ameliyathane hemşiresi	Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel metotlar, Frequencies - Descriptives dağılım testi, independent samples T-Testi, Anova Testi, Tukey Testi	1. Ameliyathanelerde çalışan hemşirelerin hasta güvenliğine yönelik tutumları nasıldır? 2. Ameliyathanelerde çalışan hemşirelerin hasta güvenliğine yönelik tutumlarını etkileyen etkenler nelerdir?	Çalışmada hasta güvenliği tutum ölçeği alt grupları karşılaştırılması sonucunda; çalışılan kurum ile ekip iş birliği, çalışma koşulları, yönetim ile ilgili düşünceler, güvenli ortam, yapılan işten duyulan memnuniyet, stres seviyesinin belirlenmesi faktörleri arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Ameliyathane bölümünde hizmet yılına göre Güvenlik Ölçeğinin alt grupları istatistiki olarak karşılaştırmalı değerlendirme yapıldığında yapılan işten duyulan memnuniyet, çalışma koşulları, yönetim ile ilgili düşünce, güvenli ortam, stres seviyesinin belirlenmesi faktörleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Ekipler arasındaki iş birliği açısından değerlendirildiğinde ise yüksek derecede anlamlı bulunmuştur ($p=0.023$). Çalışma sonucunda, ameliyathane hemşirelerinin hasta güvenliğine yönelik tutumları düşük düzeyde olduğu bulunmuştur.
Ebru Önler /2010	Ameliyathane çalışanlarının hasta güvenliği tutumunu incelemek, bununla birlikte ameliyathane çalışanlarının hasta güvenliği tutumunun değerlendirilmesi için kullanılan ölçme aracının, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasının yapılmasıdır.	290 ameliyathane çalışanı	Puan ortalaması, cronbach alfa katsayısı, t ve tukey testleri, korelasyon, varyans ve faktör analizleri	1. Ameliyathanede çalışan personellerin hasta güvenliğine yönelik tutumları nasıldır? 2. Ameliyathanede çalışan personellerin hasta güvenliğine yönelik tutumlarını etkileyen etkenler nelerdir? 3. Ameliyathanede çalışan sağlık personellerinin hasta güvenliğine yönelik tutumları arasında farklılık bulunmakta mıdır? 4. Ameliyathanede çalışan sağlık personellerinin hasta güvenliğine yönelik tutumları arasındaki farka etki eden etkenler nelerdir?	Ameliyathane çalışanlarının sosyodemografik özellikleri ve güvenlik tutumları karşılaştırılması sonucunda; 11 yıl ve üzeri sürede sadece gündüzde ve kendi isteğiyle çalışanlar ile günde ortalama 4 cerrahi operasyonun yapıldığı ameliyathanelerde çalışan ve birim içi eğitimlere katılanların hasta güvenliği tutum puan ortalamaları sonucunun yüksek olduğu ve aralarındaki farkın da anlamlı olduğu bulunmuştur. Çalışanların kendi meslek grubuyla daha iyi iletişim ve işbirliği içinde oldukları ancak diğer meslek üyeleriyle iletişim ve işbirliği düzeylerinin düşük olduğu bulunmuştur. Fakat cerrahi branş hekimlerinin kendi

					meslektaşlarına yakın bir oranda hemşireler ile de iyi iletişim ve işbirliği içinde buldukları sonucu çıkmıştır.

3. TARTIŞMA ve SONUÇ

Sağlık hizmetlerinde kalite yönetiminin temel hedeflerinden biri de hasta güvenliğinin sağlanmasıdır. Ekip üyelerinin multidisipliner bir şekilde çalıştığı ve hızlı kararların alındığı ameliyathanelerin karmaşık ve yoğun bir yapısı olması nedeniyle hasta güvenliğini olumsuz etkileyecek birçok risk bulunmaktadır. Bu nedenle hasta güvenliği kültürünün ameliyathane çalışanları tarafından bilinmesi ve benimsenmesi gerekmektedir. Hasta güvenliği kültürü kavramı ele alınan güncel bir konu olmasına rağmen ameliyathane çalışanlarının hasta güvenliği tutumuna ilişkin yapılan çalışmalar sınırlıdır.

Çalışanların davranış ve tutumları her kurumun kendi kültürünü göstermektedir. Sağlık kurumlarında hasta güvenliği ve hasta güvenliği kültürünün temelini oluşturulabilmesi için sağlık hizmeti alan kişilerin hizmet sunumu sürecinde zarar görmelerinin önlenmesi, bu konuda gerekli önlemlerin alınması ve çalışanların hasta güvenliği konusunda farkındalık, bilgi ve tutumlarının artırılması gerekmektedir (6,9).

Çalışma kapsamında tezlerin sonuçları incelendiğinde ameliyathanelerde çalışanlarının hasta güvenliğine ilişkin tutumlarının orta-düşük düzeyde olduğu görülmüştür. Tezlerde kullanılan Güvenlik Tutumları Ölçeği değerinin 49.00-76.72 aralığında olduğu bulunmuştur. Sonuçlar değerlendirildiğinde; çalışanların hasta güvenliği konusunda eğitim almış olanlarda hasta güvenliği tutum puan ortalamaları sonucunun yüksek olduğu ve hasta

güvenliği tutumunu olumlu etkilediği görülmüştür. Yönetime güven duyan ve yönetimin desteğini alan çalışanların hasta güvenliği tutum puan ortalamalarının yüksek olduğu ve aynı zamanda hata bildirimini yapmaktan çekinmedikleri görülmüştür. 6 yıl ve üzeri sürede tecrübesi bulunan ve kendi isteğiyle ameliyathanede görev alan çalışanların hasta güvenliği tutum puan ortalamalarının yüksek olduğu görülmüştür. Güvenlik Tutum Ölçeği stres seviyesinin belirlenmesi alt boyutu puan ortalaması sonucunun ölçeğin diğer alt boyutlarına göre daha düşük düzeyde olduğu görülmüştür.

Bu sonuçlar ışığında; hasta güvenliği kültürünün geliştirilebilmesi için öncelikle kurumdaki üst yöneticilerin bu konudaki inanç ve tutumlarında iyileştirmelerin yapılması, çalışanların desteklenmesi ve çalışanlarla açık ve güven odaklı iletişim kurularak yönetim ile ilgili olumlu düşünceler geliştirilmelidir. Ameliyathane çalışanlarında hasta güvenliği kültürüne yönelik düzenli eğitimlerin verilmesi, çalışanların görüşleri doğrultusunda hizmet içi eğitim programlarının sürekliliğinin sağlanması ve ameliyathane uyum eğitimlerinde hasta güvenliği konusuna dikkat çekilmesi gerekmektedir. Ayrıca, stresle baş etme konusunda eğitimlerin verilmesi, ameliyathanede stres oluşturan, stres düzeyini arttıran faktörlerin belirlenmesi ve sorunun azaltılması için önlemlerin alınması, çalışanlar tarafından kurum hasta güvenliği kültürünün benimsenmesine yönelik iyileştirmelerin yapılması, çalışanın kendini özgür.

hissedebileceği çalışma ortamı oluşturularak gerçekleşen tıbbi hataların herkesle paylaşılması, gerçekleşen hatalardan ders çıkararak öğrenmek için fırsat olarak görülmesinin sağlanması ve öğrenen kendini geliştiren bir ortamı oluşturulması, çalışanların çalışma sürelerinin ve iş yüklerinin takip edilmesi, yeterli dinlenme süresi oluşturacak şekilde mesai planlamasının yapılması, ekip işbirliğini sağlayabilmek amacıyla ameliyat öncesi ve sonrası uzun olmayan bilgilendirme toplantıları yapılması, çalışacak personellerin

4. KAYNAKÇA

1. Carvalho PA, Göttems LBD, Pires MRGM, Oliveira MLCD. Safety Culture in The Operating Room of A Public Hospital in The Perception of Healthcare Professionals. Revista Latino Americana De Enfermagem. 2015; 23: 1041-1048. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/journals/2571/>
2. Akgül G. Ameliyathane Çalışanlarının Örgütsel Stres Düzeyleri ile Hasta Güvenlik Tutumları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2020.
3. Temiz Z, Ozbaşı A, Çavdar İ ve ark. Determining The Patient Safety Culture of Operating Room Nurses in Turkey. International Journal of Caring Sciences. 2020; 13(1): 708-715.
4. Demir K. Cerrahi Kliniklerde Çalışan Hemşirelerin Hasta Güvenliği Kültürü ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2021.
5. Temiz S. Ameliyathane Hemşirelerinin Hasta Güvenliğine İlişkin Bilgi Düzeylerinin ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2021.

gönüllülük esasına göre istihdam edilmesi önerilmektedir.

Araştırmacılara önerilerimiz; ameliyathanelerde hasta güvenliğini tehdit eden kimliklendirme, transfüzyon hataları, ilaç hataları, iletişim hataları, numune alım hataları, cerrahi hatalar ve düşmelerle ilgili daha kapsamlı araştırmaların yapılması olarak belirtebiliriz. Ayrıca hasta güvenliği kültürü ile ilgili çalışmaların yapılması ve bu çalışmaların çok merkezli olarak büyük örneklem grubunda yapılması önerilmektedir.

6. Korkutan M, Kurt ME. Hasta Güvenliği Kültürünün Türkiye'deki Mevcut Durumu ve Önemi. Uluslar Arası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Dergisi. 2021; 7(1):19 - 31.
7. Çakır A. Hasta Güvenliği Kültürü ile Kalite Yönetim Sistemi Arasındaki İlişkinin Analizi (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2007.
8. Yenice GK, Esenay FI, Sezer TA. Çocuk Cerrahisi Hemşirelerinin Hasta Güvenliği Kültürünün Belirlenmesi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi.2021; 24(1): 76-83.
9. Karahüseyinoğlu EK. Hasta Güvenliği Kültürü ve Oluşum Aşamaları. Efe Akademi Yayınları. 2021.
10. Önler E. Ameliyathane Çalışanlarının Hasta Güvenliğine İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi (Doktora Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2010.
11. Usta GÖ. Ameliyathane Hemşirelerinin Hasta Güvenliğine İlişkin Tutumları ve Etkileyen Faktörler (Trabzon İli Örneği) (Yüksek Lisans Tezi). Trabzon : Avrasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2018.
12. Türk S. Ameliyathane Hemşirelerinin Hasta Güvenliğine İlişkin Tutumları (Yüksek Lisans Tezi).

İstanbul: İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2015.

13. Ongün P. Ameliyathane Çalışanlarının Hasta Güvenliğine İlişkin Tutumları ve Etkileyen Faktörler (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2015.

14. Belgin B. Ameliyathane Çalışanlarının Hasta Güvenliğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Adana: Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2018.

15. Özsayım FS. Ameliyathane Çalışanlarının Hasta Güvenliği Tutumları (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2015.

16. Sarı NA. Ameliyathanede Hasta Güvenliği ve Ameliyathane Çalışanlarının Tutumunun İncelenmesi: Özel Hastane Örneği (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü;2021.

17. Gutierrez LDS, Santos JLGD, Peiter CC, Menegon FH A, Sebold LF, Erdmann AL. Good Practices For Patient Safety in The Operating Room: Nurses' Recommendations. Revista Brasileira De Enfermagem. 2018; 71: 2775-27

Geliş Tarihi: 13.06.2022

Kabul Tarihi: 28.06.2022

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi e-posta: aliarslanoglu18@gmail.com ORCID : 0000-0002-4454-0397

²Sağlık Bilimleri Üniversitesi e-posta